

არასრულფასოვანი კვების გეოგრაფიული თავისებურებანი (თბილისის მაგალითზე)

თინათინ არჩვაძე

ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო

უნივერსიტეტის მაგისტრი

Tinatin.archvadze1996@gmail.com

ანოტაცია

დღესდღეობით საქართველოში მოსახლეობის დიდი ნაწილი საკვების დანაკლისის განიცდის და დღიური კალორიების ნორმის მცირე ნაწილს იღებს. ამას ემატება მოსახლეობის ცნობიერების დაბალი დონე ამ საკითხთან დაკავშირებით, რაც ხელს უშლის სრულფასოვან კვებას.

2019 წლის “გლობალური შიმშილის ინდექსში” საქართველო მსოფლიოს 117 ქვეყანას შორის 39-ე ადგილზეა. ეს კი, რა თქმა უნდა, არც ისე სახარბიელო მაჩვენებელია 2016 წელთან შედარებით, როცა საქართველო 118 ქვეყანას შორის მე-16 ადგილზე იყო. (<https://www.globalhungerindex.org/georgia.html>).

კვება ითვლება ნორმალურად, თუ ადამიანი დღეში იღებს 2600-2800 კილოკალორიას (კკალ). მიღებული კალორიების მიხედვით, ზოგადად მსოფლიოში მოსახლეობის მდგომარეობა უკანასკნელ ათწლეულში გაუმჯობესდა. თუმცა განსხვავებაც თვალსაჩინოა. თუ განვითარებულ ქვეყნებში ერთ სულ მოსახლეზე 3400 კკალ მოდის, იგივე მაჩვენებელი ლათინურ ამერიკაში - 2700-ს, ხოლო ცენტრალურ აფრიკაში 2000-ს აღწევს. კვების პროდუქტებში განვითარებულ ქვეყნებში ცხოველური წარმოშობისაა 1/3, ხოლო განვითარებადში - 7%. ცხოველური წარმოშობის პროდუქტებს დიდი როლდენობით მოიხმარენ ლათინური ამერიკის ქვეყნებში, რაც მესაქონლეობის განვითარებისათვის ხელსაყრელი ბუნებრივ-კლიმატური პირობებითაა განპირობებული (საქართველოში კვების ეროვნული კვლევა - “ოქსფამის” ეროვნული სასურსათო უსაფრთხოების სტრატეგიის სრულყოფისა და მცირე ფერმერების მხარდაჭერის პროექტი; თბილისი, 2016).

საქართველოში აქტუალურია არასრულფასოვანი კვების პრობლემა, მრავალი კვებითი ფაქტორის (ცილები, ცხიმები, მიკროელემენტები და სხვ.) დეფიციტი, რაც, თავის მხრივ, იწვევს ავითამინოზს, ანემიას, ბავშვის ზრდისა და განვითარების შეფერხებას და სხვ. მსოფლიო ბანკის შეფასებებით, 5 წლამდე ასაკის ბავშვთა 3% საქართველოში არასრულფასოვნად იკვებება. (საქართველოში კვების ეროვნული კვლევა - “ოქსფამის” ეროვნული სასურსათო უსაფრთხოების სტრატეგიის სრულყოფისა და მცირე ფერმერების მხარდაჭერის პროექტი; თბილისი, 2016).

არასრულფასოვანი კვების გეოგრაფია, როგორც სოციალური და ინტეგრაციული გეოგრაფიის მიმართულება, შეისწავლის არასრულფასოვანი კვების გავრცელებასა და განაწილებას მსოფლიოში, ადამიანის მიერ დღეში მიღებული კალორიების ნორმებსა და არასრულყოფილი კვების გამომწვევ მრავალ ფაქტორს. მომავალში ქვეყნისთვის ამ დარგში გადამდგმული ნებისმიერი ნაბიჯი მრავალსიმომტანი იქნება. შესაძლებელი გახდება რეკომენდაციების გაცემა, სწავლება სრულყოფილ კვებასთან დაკავშირებით, ამასთან, საქართველომ, როგორც განვითარებისკენ სწრაფი ტემპით მიმავალმა ქვეყანამ, აუცილებელია, ყურადღება გაამახვილოს მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობასა და ზრუნვაზე.

სტატიაში განხილულია არასრულფასოვანი კვების პრობლემა, მრავალი გამომწვევი ფაქტორი, თბილისის ტერიტორიაზე არსებული არასრულფასოვანი კვების პრობლემები, ასევე, კვლევა, რომელიც აღნიშნულ საკითხს ეხება, და ამ კვლევიდან გამომდინარე შედეგები.

GEOGRAPHICAL FEATURES OF MALNUTRITION IN TBILISI

Tinatin Archvadze*Master of Iv. Javakhishvili Tbilisi State University**Tinatin.archvadze1996@gmail.com*

ANNOTATION

In the present day and age, majority of Georgian population suffers from food shortage and consumes only a small part of daily norm of calories. In addition, there is a low awareness of this issue among the community which can lead to malnutrition. Greater number of populations is suffering from malnutrition. Specialists think that apart from not having enough food, malnutrition is one of the most serious dangers to population health. So it is not accidental that in 2019 Global Hunger Index (GHI), Georgia took the 39 th place among 117 countries. According to experts if the country does not pay enough attention to the issue then in about 15 years, we will produce a degraded generation.

(<https://www.globalhungerindex.org/georgia.html>).

Nutrition value can be considered normal if a person consumes 2600-2800 calories a day (when it allows every function of an organism to operate properly). Based on calorie intake, an overall condition of world's population has improved over the last decade. However, differences are also noticeable. In developed countries the average daily consumption energy per capita is 3400kcal, while in Latin America and central Africa it equals 2700 and 2000 kcal respectively. In developed countries 1/3 of food products are of animal origin, while in developing ones-only 7%. The consumption of animal source foods is especially high in the countries of Latin America, which is caused by the favorable climatic conditions necessary for the development of stockbreeding.

The geography of malnutrition as a direction of integral geography, explores the distribution of malnutrition in the world, the calorie norms per person per day and all its causative factors.

In the future, for the country, any step taken in this area will be fruitful. It will be possible to make recommendations, teach about proper nutrition and for Georgia as a fast-growing country, it is necessary to focus on the health and care of the population.

Thus, this paper can be considered as an initial step towards studying the geography of imperfect nutrition throughout Georgia in the future and regulating the problems related to it.

(the project of advancing national strategy for food safety and promoting small farmers by Oxfam- the study of national nutrition in Georgia, Tbilisi, 2016).

შესავალი

ჩვენი ქვეყნის მოსახლეობის 7.9% არასაკმარისად იკვებება. ამ მიმე სოციალურ ფონს “გლობალური შიმშილის ინდექსი” ადასტურებს. 2019 წელს “გლობალური შიმშილის ინდექსი” გამოქვეყნდა, რომლის თანახმადაც, საქართველო 117 ქვეყანას შორის 39-ე ადგილზე იმყოფებოდა. კვლევას Concern Worldwide-ი ატარებს. კვლევის ფარგლებში მაღალშემოსავლიანი სახელმწიფოები გათვალისწინებული არ არის (<https://imedinews.ge/ge/>).

სრულყოფილი კვების რაციონი მნიშვნელოვნად განაპირობებს მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობას, მოქმედებს ადამიანის ზრდა-განვითარებაზე, შრომისუნარიანობაზე და სხვ. კვება ხშირ შემთხვევაში დაავადების მკურნალობის საშუალებაა, რადგან მრავალი დაავადება ხასიათდება ნივთიერებათა ცვლის დარღვევით.

ამრიგად, სტატისტიკის ძირითადი მიზანია არასრულფასოვანი კვების გეოგრაფიის ზოგადი სურათის განსაზღვრა თბილისის რეგიონში, შედეგების შედარება სხვა ქვეყნის მაჩვენებლებთან, არასრულფასოვანი კვების მნიშვნელობის დადგენა, რაც მნიშვნელოვანია ქვეყნის განვითარებისა და ადამიანის ჯანმრთელობისთვის; მნიშვნელოვანია მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლება ამ საკითხთან დაკავშირებით, ასევე - რეკომენდაციების გაცემა და სწავლება.

ამგვარად, აღნიშნული კვლევა შეიძლება პირველ ნაბიჯად ჩაითვალოს საქართველოში არასრულფასოვანი კვების გეოგრაფიული შესწავლისა და თეორიული თვალსაზრისითაც. სამეცნიერო თვალსაზრისით, მნიშვნელოვანია არასრულფასოვანი კვების გეოგრაფიის ძირითადი ასპექტების შესწავლა და თეორიული დებულებების დამუშავება. ასევე მნიშვნელოვანია არასრულფასოვანი კვების გეოგრაფიული კვლევის მეთოდების დანერგვა საქართველოში. პრაქტიკული თვალსაზრისით კი, საინტერესო იქნება აღნიშნული კვლევის მეთოდების დანერგვა პრაქტიკაში. ეს კვლევები ხელს შეუწყობს ამ დარგის პრაქტიკული მხარის წარმოჩენას, რადგან შევძლებთ, თვალი შევავლოთ განსხვავებულ გეოგრაფიულ არეალებში არსებული არასრულფასოვანი კვების ზოგად სურათს.

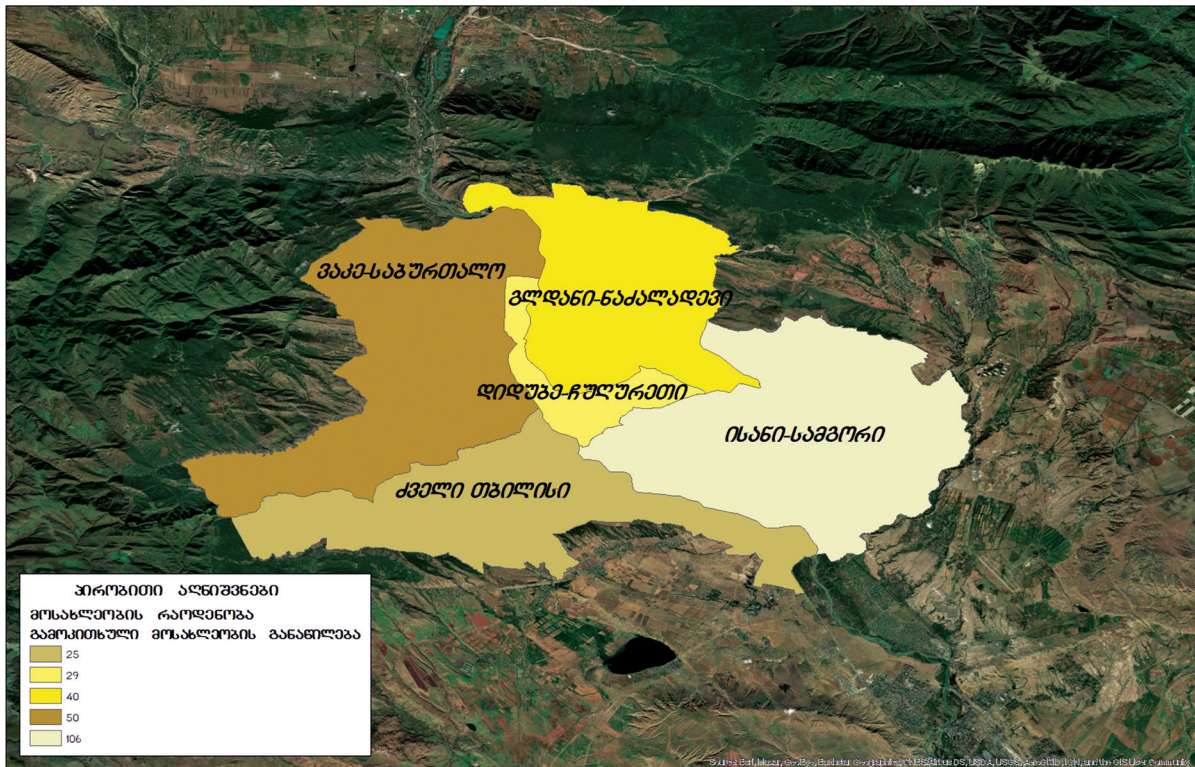
შედეგების მისაღებად გამოყენებულია შემდეგი ძირითადი კვლევის მეთოდები: მონაცემთა ანალიზი, სინთეზი, აღწერითი კვლევა დისტანციური კითხვარის მეშვეობით, ანალიტიკური კვლევა, თეორიების დამუშავება და სხვ.

შედეგები

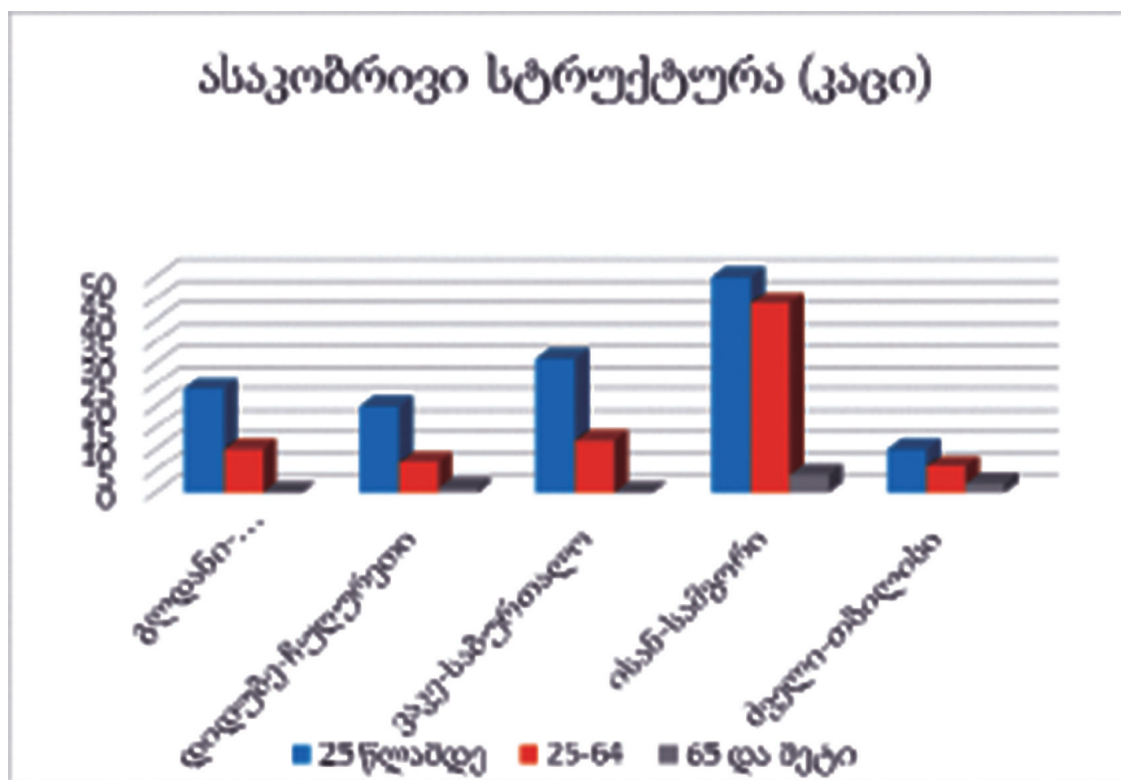
1. სოციოლოგიური გამოკითხვის შინაარსი და სტრუქტურა

თბილისში ჩატარდა სოციოლოგიური კვლევა, კონკრეტული თემატიკის კითხვარის საფუძველზე: კერძოდ, დისტანციური გამოკითხვა, რომელშიც მონაწილეობა მიიღო თბილისის ყველა ადმინისტრაციული ერთეულის მცხოვრებთა გარკვეულმა ნაწილმა. კერძოდ, გამოიკითხნენ ისან-სამგორის, გლდანი-ნაძალადევის, დიდუბე-ჩუღურეთის, ძველი თბილისისა და ვაკე-საბურთალოს რაიონების მცხოვრებნი. სულ გამოიკითხა, დაახლოებით, 250 მცხოვრები თბილისის მასშტაბით: მათ დისტანციურად უპასუხეს კონკრეტულ კითხვებს. კვლევის ძირითადი მიზანი იყო, გამოემერკვია თბილისის მოსახლეობის გარკვეული წილის კვების რაციონი, დამედგინა, სრულფასოვნად იკვებებიან თუ არა ისინი, და იღებენ თუ არა დღეში/კვირაში საკმარის კალორიებს ცილების, ცხიმებისა და ნახშირწყლების სახით; კვლევის ერთ-ერთი მიზანი იყო შედეგების გეოინფორმაციულ სისტემებში თვალსაჩინოდ წარმოჩენა და რუკების შედგენა აღნიშნულ თემატიკაზე, აგრეთვე - მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა სხვადასხვა (განვითარებული თუ განვითარებადი) ქალაქის შემოსავალსა და კვებას შორის.

გამოკითხული მოსახლეობის რაოდენობრივი განაწილება

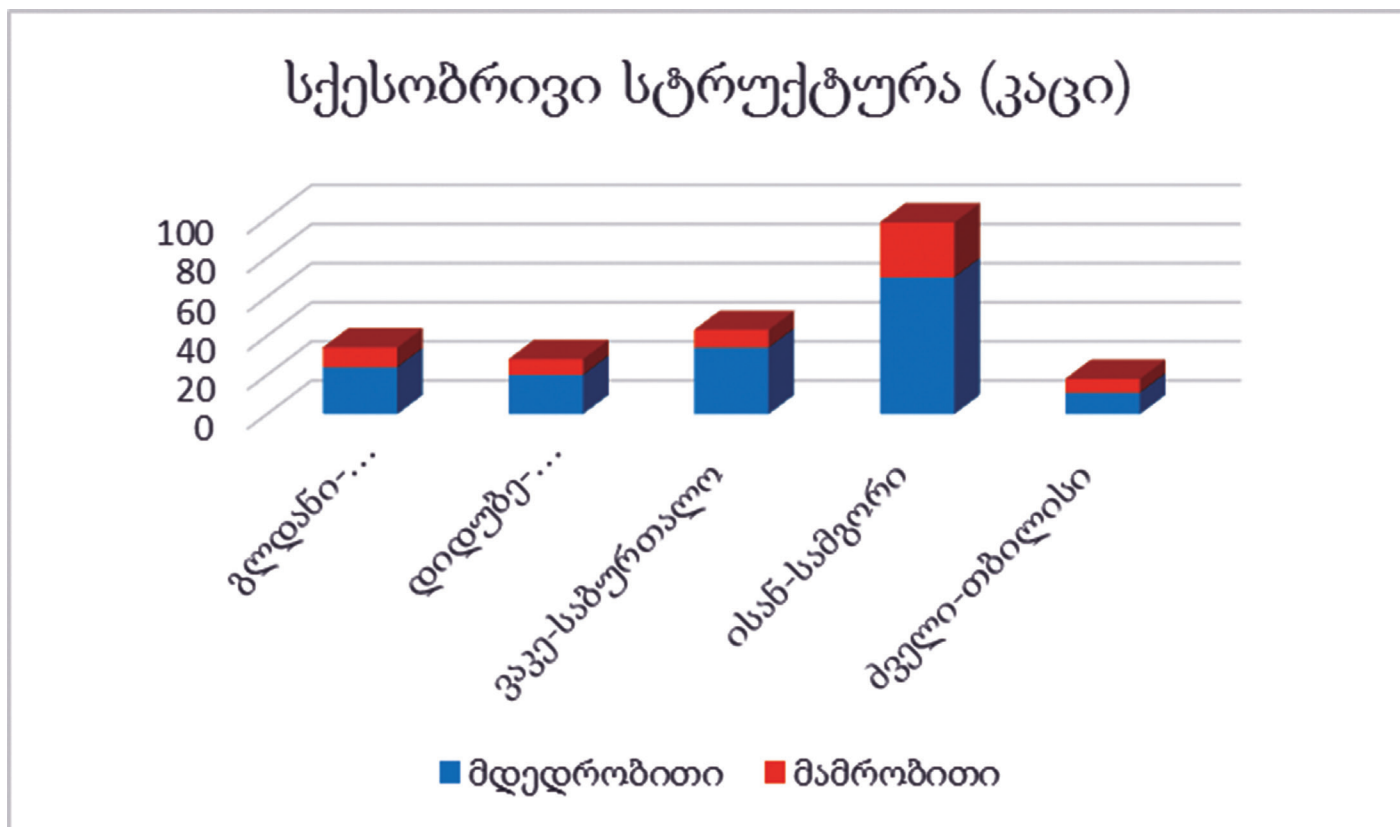

რუკა N1. გამოკითხული მოსახლეობის რაოდენობრივი განაწილება თბილისის მასშტაბით.
(ავტ. თინათინ არჩვაძე)

დიაგრამა 1. გამოკითხულთა ასაკობრივი სტრუქტურა (კაცი)

რაც შეეხება გამოკითხულთა სქესობრივ სტრუქტურას, იგი ასე გამოიყურება, კონკრეტული ლოკაციების მიხედვით:

დიაგრამა 2. გამოკითხულთა სქესობრივი სტრუქტურა

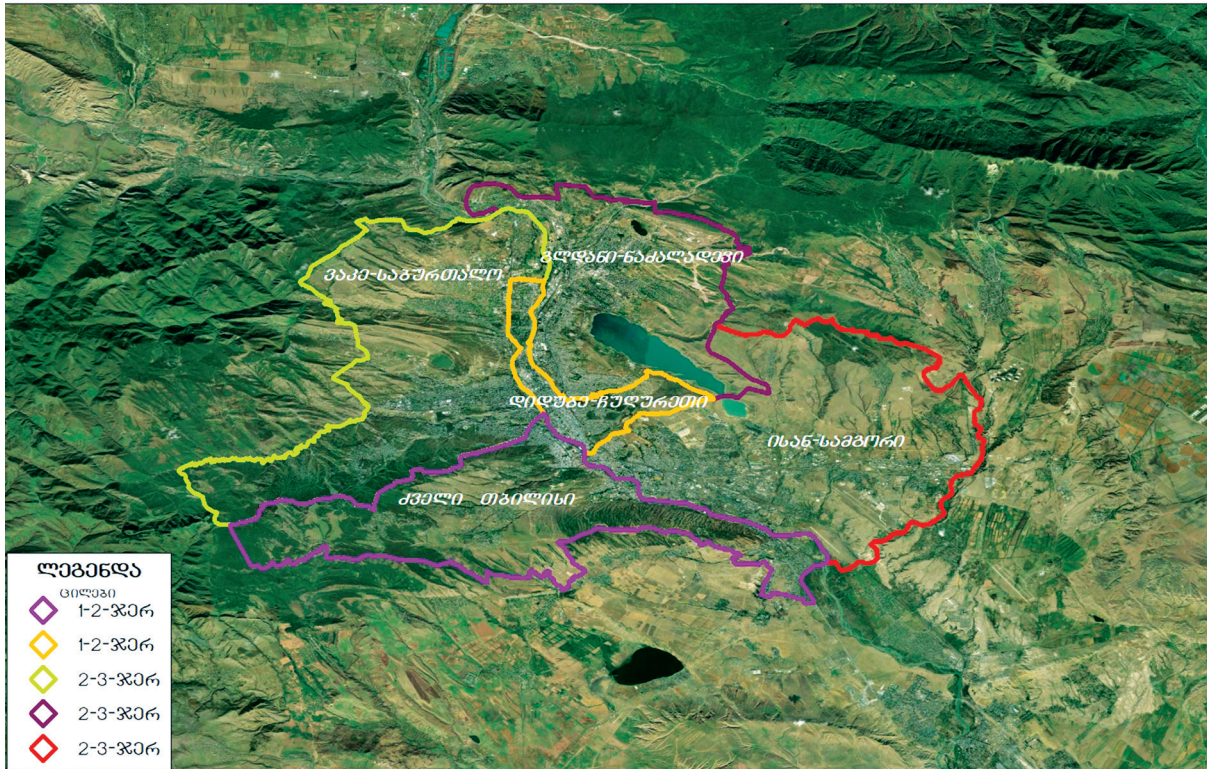
გამოკითხულთა ასაკი დაიყო 3 კატეგორიად <25; 25 -64; 65 და მეტი. ყველაზე დიდია 25 წლამდე და 25-დან 64 წლამდე რესპონდენტთა სვედრითი წილი, ყველაზე ცოტა იყო 65 და მეტი ასაკის ადამიანები, თბილისის ყველა რაიონში გამოკითხული მოსახლეობიდან დიდია მდედრობითი სქესის წილი. კვლევის პირველ ეტაპზე, გამოვლინდა, რომ გამოკითხული მოსახლეობის დიდი ნაწილი არ იღებს დღეში/კვირაში საკმარისი რაოდენობის ცილებს, ცხიმებსა და ნახშირწყლებს.

2. სოციოლოგიური გამოკითხვის შედეგები

გამოკითხულთა, დაახლოებით, 30%-ის ყოველთვიური შემოსავალი 500-დან 1000 ლარამდეა, ხოლო 25%-ს ყოველთვიური შემოსავალი 1000-1500 ლარზე მეტი აქვს, მათი დიდი ნაწილი, ვისი ოჯახის ყოველთვიური შემოსავალიც 500 ლარზე ნაკლებია (11.6%), კვირაში ერთხელ ან არც ერთხელ არ მიირთმევს ხორციან კერძს, საშუალოდ 2-ჯერ მიირთმევენ რძის ნაწარმსა და იშვიათად - თევზს, ესე იგი, შედარებით ნაკლებად მიირთმევენ ცილით მდიდარ საკვებს; მათი ყოველკვირეული კვების რაციონი, ძირითადად, მოიცავს პურსა და ტკბილეულს, რასაც ისინი ყოველდღე მიირთმევენ. 500-1000 ლარამდე შემოსავლის მქონდე ოჯახი (30%) კვირაში 2-3-ჯერ მაინც მიირთმევს ხორციან და რძის პროდუქტებით მდიდარ კერძებს, ხოლო თევზს - საშუალოდ, კვირაში 2-ჯერ, პურსა და ტკბილეულს კი - ყოველდღე. ის ოჯახები, რომელთა შემოსავალიც 1000-1500 ლარზე მეტია, ხორციან კერძს, რძის ნაწარმსა და თევზს საშუალოდ 3-3-ჯერ მიირთმევენ კვირაში, ბურღულეულს - 2-ჯერ, ტკბილეულსა და პურს კი - ყოველდღე. 1500-2000 ლარამდე შემოსავლის მქონე პირები ხორციან კერძსა და რძის ნაწარმს 3-ჯერ და მეტჯერ მიირთმევენ საშუალოდ, ხოლო თევზს - ერთხელ ან 2-ჯერ კვირაში. ყოველდღე მიირთმევენ პურსა და ტკბილეულს, ხოლო ბურღულეულს - ერთხელ. 2000 ლარზე მეტი შემ-

ოსავლის მქონე ოჯახები ხორციან კერძს, რძის ნაწარმსა და თევზს კვირაში 3-ზე მეტჯერ მიირთმევენ, პურსა და ტკბილეულს - ყოველდღე და წინიზურას (ბურღულეულს) - ერთხელ ან 2-ჯერ.

**საშუალოდ კვირაში მიღებული ცილების
(ხორცი, რძის ნაწარმი, თევზი) განაწილება**

რუკა N2. გამოკითხულთა მიერ საშუალოდ კვირაში მიღებული ცილების რაოდენობრივი განაწილება (ავტ. თინათინ არჩვაძე)

გამოკითხული მოსახლეობის 66%-მა იცის, რა არის გენმოდიფიცირებული საკვები, და ხანდახან მაინც ყიდულობს მას, მიუხედავად იმისა რომ იციან, მათი მოხმარება გარკვეულ რისკს შეიცავს. 64%-ს აქვს ინფორმაცია ჯანსაღ კვებასთან დაკავშირებით, თუმცა ან არ იცავს კვების რეჟიმს, ან შეძლებისდაგვარად ცდილობს, ერთსა და იმავე დროს სწორად იკვებოს. გამოკითხული მოსახლეობის უმეტესობა უპირატესობას ქართულ სამზარეულოს ანიჭებს, რომელიც მდიდარია ორგანიზმისთვის მდიდარი ნივთიერებებით.

გამოკითხულთა 61% სწრაფ კვებას უგულებელყოფს და იშვიათად მიირთმევს საკვებს სწრაფი კვების ობიექტებში, ხოლო 27% ერთხელ ან 2-ჯერ მაინც სტუმრობს მას. გამოკითხულთა, დაახლოებით, 80% დღეში 2-3-ჯერ მაინც იკვებება, გამოკითხულთა თითქმის ნახევარს არ ანუხებს წონის პრობლემა და არც დიეტოლოგის კონსულტაციით სარგებლობს. გამოკითხულთა 64% დღეში 1-2 ლიტრ წყალს სვამს: აშშ-ის კვების ეროვნული საზოგადოების მიერ გამოქვეყნებულ პუბლიკაციებში წყლის დღიურ ნორმად მითითებულია 2, 5ლ. და იქვე განმარტებულია, რომ საჭირო არ არის ამ რაოდენობის მხოლოდ წყალი დავლით, რადგან წყლის საჭირო რაოდენობას ორგანიზმი დღის განმავლობაში მიღებული სხვა სასმელებიდან და საკვებიდანაც ითვისებს. აქედან გამომდინარე, ეს მაჩვენებელი თბილისის მასშტაბით დამაკმაყოფილებელია. გამოკითხულთა 56% წყალს ცენტრალური წყალმომარაგებიდან მოიხმარს.

შეიძლება დავასკვნათ, რომ მაღალშემოსავლიანი ოჯახები უფრო მრავალფეროვნად და ჭარბად იღებენ ცილებს, ცხიმებსა და ნახშირწყლებს, ვიდრე დაბალშემოსავლიანი ოჯახები, რომელთა კვების რაციონშიც მხოლოდ ნახშირწყლები ჭარბობს პურისა და ტკბილეულის სახით.

3. შედარებითი ანალიზის შედეგები

აღნიშნული შედეგების გამოყენებით, თბილისის შევადარე გერმანიის დედაქალაქს. გამოიკვეთა შემდეგი სურათი: ბერლინი საკმაოდ მაღალშემოსავლიანია 2020 წლის მონაცემებით. ადამიანი, რომელიც ბერლინში მუშაობს, ჩვეულებრივ, თვეში დაახლოებით 4,340 ევროს იღებს. ხელფასები 1,100 ევროდან (დაბალი, საშუალო) 19,400 ევრომდე (ყველაზე მაღალი, საშუალო, ფაქტობრივი მაქსიმალური ხელფასი უფრო მაღალია). ეს არის საშუალო ყოველთვიური ანაზღაურება, საცხოვრებლის, ტრანსპორტის და სხვა შეღავათების ჩათვლით. ხელფასი მკვეთრად განსხვავდება ამა თუ იმ სამსახურის მიხედვით, აქედან გამომდინარე, ბერლინში მაღალია თითოეული ოჯახის შემოსავალი და კვებაც, შესაბამისად, სრულყოფილია (<http://www.salaryexplorer>).

თბილისის მოსახლეობის უმრავლესობის შემოსავალი 500-1000 ლარია საშუალოდ, შედარებით მცირეა 1500-2000 ლარის შემოსავლის მქონე ოჯახები. შესაბამისად, მოსახლეობა შემოსავლის ძირითად ნაწილს გადასახადებსა და ცხოვრებისთვის აუცილებელ სხვა რესურსებში ხარჯავს. ამის გამო, დიდი ნაწილი არ ფიქრობს კვების რაციონის დარეგულირებასა და განაწილებაზე, ბერლინში კი კვებასა და ჯანმრთელობაზე ზრუნვას დიდ მნიშვნელობას ანიჭებენ. ამაზე მითუთებს ჯანმრთელობაზე ზრუნვის ინდექსიც, თბილისის მაჩვენებელი 52-ია (საშუალო), ხოლო ბერლინისა - 69 (მაღალი) (www.numbeo.com).

უკრაინის დედაქალაქ კიევში ცხოვრების ღირებულება 12,61% -ით მეტია, ვიდრე - თბილისში, რადგან იქ საშუალოდ ოთხკაციანი ოჯახის ყოველთვიური ხარჯი 4,633.21 ლარია (40,402.56 ₾), ხოლო ერთი ადამიანის ყოველთვიური ხარჯი - საშუალოდ 1,340.07 ლარი (11,685.69 ₾) (www.numbeo.com).

თბილისში ცხოვრების ღირებულება 70.39%-ია, ნაკლები - ვიდრე ნიუ-იორკში, საშუალოდ, ოთხნევრიანი ოჯახის ყოველთვიური ხარჯი 4372 ლარია, ხოლო საშუალოდ ერთი ადამიანის ყოველთვიური ხარჯი - 1239 ლარი (www.numbeo.com).

პარაგრაფის დასკვნები

გამოკითხულთა ასაკი დაიყო 3 კატეგორიად: <25; 25 -64; 65 და მეტი. ყველაზე დიდია 25 წლამდე და 25-დან 64 წლამდე რესპონდენტთა ხვედრითი წილი, ხოლო ყველაზე ცოტა - 65 და მეტი ასაკის ადამიანები. თბილისის ყველა რაიონში გამოკითხული მოსახლეობიდან დიდია მდებრობითი სქესის წილი. კვლევის პირველ ეტაპზე გამოვლინდა, რომ გამოკითხული მოსახლეობის დიდი ნაწილი არ იღებს დღეში/კვირაში საკმარისი რაოდენობის ცილას, ცხიმსა და ნახშირწყალს.

მაღალშემოსავლიანი ოჯახები უფრო მრავალფეროვნად და ჭარბად იღებენ ცილებს, ცხიმებსა და ნახშირწყლებს, ვიდრე - დაბალშემოსავლიანი ოჯახები, რომელთა კვების რაციონშიც მხოლოდ ნახშირწყლები ჭარბობს პურისა და ტკბილეულის სახით. თბილისის მოსახლეობა შემოსავლების ძირითად ნაწილს გადასახადებსა და ცხოვრებისთვის აუცილებელ სხვა რესურსებში ხარჯავს, ამის გამო, დიდი ნაწილი არ ფიქრობს კვების რაციონის დარეგულირებასა და განაწილებაზე.

თბილისში ჩატარებული კვლევის მიხედვით, არასრულყოფილ კვებასთან დაკავშირებით, გამოიკვეთა შემდეგი სურათი: თბილისის მოსახლეობის უმეტესობის ყოველთვიური შემოსავალი 500-1000 ლარია, რომლის 60% გადასახადებში იხარჯება, დანარჩენი კი - კვებასა და ჯანმრთელობაზე ზრუნვაში. ეკონომიკური პირობები საქართველოში არც თუ ისე სახარბიელოა, რის გამოც პროდუქტი ძვირია, ამას თან დაერთო კორონავირუსის პანდემიაც. ბოლო პერიოდში მოსახლეობისთვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი გახდა კვება, მეორეხარისხოვნად მიიჩნიეს რაციონის მრავალფეროვნება. კვლევიდან გამოიკვეთა, რომ მოსახლეობის უმეტესობა არ იკვებება სათანადოდ და არ ანაწილებს დღიური კალორიების ნორმას, თუმცა მათმა ძირითადმა ნაწილმა იცის, რა არის სწორი კვება. უმეტესობა 1-2 ლიტრ წყალს იღებს დღეში და იშვიათად სტუმრობს სწრაფი კვების ობიექტებს, რაც საკმაოდ კარგი მაჩვენებელია. შესაბამისად, საქართველოში არასრულყოფილი კვების პრობლემა არც თუ ისე მწვავეა, მაგ-

რამ არც - სახარბიელო. ამიტომ საჭიროა რეკომენდაციების გაცემა ამ პრობლემის ბოლომდე გადასაჭრელად.

ყოველდღიური კვების რაციონი უნდა შეიცავდეს ორგანიზმისათვის აუცილებელ ნივთიერებებს: ცილებს, ცხიმებს, ნახშირწყლებს, ვიტამინებსა და წყალს, რაც აუცილებელია ადამიანის ორგანიზმის ნორმალური ფუნქციონირებისათვის. სრულყოფილი კვება ადამიანის ჯანმრთელობის ძირითადი წინაპირობაა. ცილა ორგანიზმისათვის აუცილებელი საკვები პროდუქტია, რომლის გარეშეც შეუძლებელია ორგანიზმის ზრდა-განვითარება და მეტაბოლიზმის ნორმალური მიმდინარეობა.

ჩვენი მოსახლეობა ვერ იღებს ორგანიზმისთვის აუცილებელ პროდუქტებს, მაგალითად: ხორცს, თევზსა და კვერცხს. ამას გარდა, ვერ იღებს ვიტამინებით მდიდარ ხილსა და ბოსტნეულს. დაბალია ცილოვანი პროდუქციის მოხმარება - ხორცს 2,5-ჯერ ნაკლებს მოვიხმართ, რძის პროდუქტებს - 2-ჯერ ნაკლებს, თევზს - 4,5-ჯერ, ხოლო ბოსტნეულსა და ხილს - 2-2,5-ჯერ ნაკლებს. აღსანიშნავია, რომ საკვების მოთხოვნილებას, ძირითადად, პურით იკმაყოფილებენ, რომელიც იაფიკაა და ადვილადაც ამარცხებს შიმშილის გრძნობას.

შეიძლება ითქვას, რომ მსოფლიოს ქვეყნების უმრავლესობა დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს ადამიანის მიერ მოხმარებული გენმოდიფიცირებული საკვებისა და სურსათის შემადგენლობის შესახებ მოსახლეობის ინფორმირებულობას. მნიშვნელოვან ფაქტორად ითვლება გმოს-ს შემცველი პროდუქტებისა და სურსათის ეტიკეტირებისა და მარკირების წესი, რომელსაც, ძირითადად, კანონი არეგულირებს.

სამომავლო პერსპექტივის თვალსაზრისით, სასურველია, მომავალში უფრო სრულად გამოიკვლიონ აღნიშნული თემატიკა: არა მხოლოდ თბილისის ტერიტორიაზე, არამედ - მთელი საქართველოს მასშტაბით; მონაცემები სხვა ქვეყნებისა შედარდეს, განიხილონ განსხვავებებისა და მსგავსი თავისებურებები; ამ თვალსაზრისით, სასურველია სიღრმისეული კვლევებიც, რაც ხელს შეუწყობს როგორც მოსახლეობის კეთილდღეობას, ისე - სამეცნიერო მიღწევებს.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. საქართველოში კვების ეროვნული კვლევა - "ოქსფამის" ეროვნული სასურსათო უსაფრთხოების სტრატეგიის სრულყოფისა და მცირე ფერმერების მხარდაჭერის პროექტი; თბილისი, 2016)
2. <https://www.globalhungerindex.org/georgia.html>
3. <https://imedinews.ge/ge/>
4. <http://www.salaryexplorer>
5. www.numbeo.com